

Zinātne pilsētā

Atvērta platforma līdzdarbīgai dabaszinātņu izglītībai pilsētā

Mazināta nevienlīdzība – kāpēc tas ir svarīgi?

**Gandrīz
2 no 10
cilvēkiem
ziņojuši, ka ir
personīgi
saskārušies ar
diskrimināciju,
pamatojoties uz
vismaz vienu no
starptautiskajos
cilvēktiesību likumos
noteiktajiem
punktiem**

10 MAZINĀTA NEVIENLĪDZĪBA

Mazināta nevienlīdzība un garantija, ka neviens netiks atstāts novārtā, ir neatņemama ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanas sastāvdaļa.

Nevienlīdzība valstu iekšienē un starp tām ir pastāvīgs iemesls bažām. Neraugoties uz dažām pozitīvām pazīmēm nevienlīdzības mazināšanā dažos aspektos, piemēram, relatīvās ienākumu nevienlīdzības samazināšanās dažās valstīs un preferenciālā (lai gūtu priekšrocības, piemēram, samazinātas ievadmitas tarifa likmes) tirdzniecības statusa piešķiršana valstīm ar zemākiem ienākumiem, nevienlīdzība joprojām saglabājas.

Covid-19 ir padziļinājusi esošo nevienlīdzību, vissmagāk skarot nabadzīgākās un neaizsargātākās iedzīvotāju kopienas. Tā ir pievērsusi uzmanību ekonomiskajai nevienlīdzībai un trauslajiem sociālās drošības tīkliem, kuru dēļ krīze vissmagāk skar neaizsargātās kopienas. Tajā pašā laikā sociālā, politiskā un ekonomiskā nevienlīdzība ir pastiprinājusi pandēmijas ietekmi.

10 MAZINĀTA NEVIENLĪDZĪBA

Ekonomikas jomā COVID-19 pandēmija ir ievērojami palielinājusi bezdarbu pasaulē un krasi samazinājusi darba ņēmēju ienākumus.

COVID-19 apdraud arī nelielo progresu, kas pēdējās desmitgadēs panākts dzimumu līdztiesības un sieviešu tiesību jomā. Visās jomās - no veselības aprūpes līdz ekonomikai, no drošības līdz sociālajai aizsardzībai - COVID-19 ietekme uz sievietēm un meitenēm ir vēl smagāka tikai viņu dzimuma dēļ.

Nevienlīdzība padziļinās arī neaizsargāto iedzīvotāju vidū valstīs ar vājākām veselības sistēmām un valstīs, kuras saskaras ar pašreizējām humanitārajām krīzēm. Bēgļi un migranti, kā arī pamatiedzīvotāju tautības, vecāka gadagājuma cilvēki, cilvēki ar invaliditāti un bērni ir īpaši pakļauti riskam tikt atstātiem novārtā. Turklāt, pieaug arī naidu kurinoši izteikumi, kas vērsti pret neaizsargātām sabiedrības grupām.

Kāds šeit ir mērķis?

Samazināt nevienlīdzību valstu iekšienē un starp tām.

Kāpēc?

Visā pasaulē joprojām pastāv nevienlīdzība, kuras pamatā ir ienākumi, dzimums, vecums, invaliditāte, seksuālā orientācija, rase, šķira, etniskā piederība, reliģija un iespējas. Nevienlīdzība apdraud ilgtermiņa sociālo un ekonomisko attīstību, kaitē nabadzības mazināšanai un grauj cilvēku pašrealizācijas/apmierinājuma un pašvērtības izjūtu. Tas savukārt var veicināt noziedzību, slimības un vides degradāciju.

Mēs nevaram panākt ilgtspējīgu attīstību un padarīt planētu labāku visiem, ja cilvēkiem netiek dota iespēja dzīvot labāku dzīvi. Un, neskatoties uz dažām pozitīvām iezīmēm, nevienlīdzība pasaules iedzīvotāju vidū pieaug vairāk nekā par 70%, saasinot šķelšanās risku un kavējot ekonomisko un sociālo attīstību. Turklāt, COVID-19 vismagāk skar visneaizsargātākās iedzīvotāju grupas, un šīs pašas grupas bieži saskaras ar pieaugošu diskrimināciju.

Kādi ir nevienlīdzības piemēri?

Sievietes un bērni, kuriem nav pieejama veselības aprūpe, katru dienu mirst no tādām novēršamām slimībām kā masalas un tuberkuloze, vai arī dzemdību laikā. Vecāka gadagājuma cilvēki, migranti un bēgļi saskaras ar iespēju trūkumu un diskrimināciju – problēmu, kas skar visas pasaules valstis. Katra piektā persona ziņoja, ka ir tikusi diskriminēta vismaz viena diskriminācijas iemesla dēļ, ko aizliedz starptautiskās cilvēktiesības.

Trīs no desmit personām ar invaliditāti personīgi ir saskārušās ar diskrimināciju, turklāt sievietēm ar invaliditāti vidū diskriminācijas līmenis ir vēl augstāks, tostarp reliģijas, etniskās piederības un dzimuma dēļ, kas norāda uz to, ka ir steidzami jāveic pasākumi, lai novērstu daudzējādās un savstarpēji saistītās diskriminācijas formas.

Kā mēs cīnāmies pret diskrimināciju?

Mūsdienu pasaulē mēs visi esam savstarpēji saistīti. Tādas problēmas un izaicinājumi kā nabadzība, klimata pārmaiņas, migrācija vai ekonomiskās krīzes nekad neaprobežojas tikai ar vienu valsti vai reģionu. Pat visbagātākajās valstīs joprojām ir iedzīvotāju kopienas, kas dzīvo galējā nabadzībā. Vecākās pasaules demokrātijas joprojām cīnās ar rasismu, homofobiju un transfobiju, kā arī reliģisko neiecietību. Globālā nevienlīdzība ietekmē mūs visus neatkarīgi no tā, kas mēs esam un no kurienes mēs esam.

Vai mēs varam panākt vienlīdzību visiem?

To var panākt - un tas ir jāpanāk -, lai visiem nodrošinātu cilvēka cienīgu dzīvi. Politiskajai, ekonomiskajai un sociālajai politikai jābūt universālai un jāpievērš īpaša uzmanība nelabvēlīgā situācijā esošo un marginalizēto kopienu vajadzībām.

Ko mēs varam darīt?

Lai samazinātu nevienlīdzību, ir vajadzīgas transformējošas pārmaiņas. Ir jāpieliek lielākas pūles, lai izskaustu galēju nabadzību un badu, un vairāk ieguldītu veselības aprūpē, izglītībā, sociālajā aizsardzībā un pienācīgas kvalitātes darbavietās, īpaši attiecībā uz jauniešiem, migrantiem, bēgļiem un citām neaizsargātām kopienām.

Valstīs ir svarīgi nodrošināt un veicināt iekļaujošu sociālo un ekonomisko izaugsmi. Mēs varēsim nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visiem, un samazināt ienākumu nevienlīdzību, ja izskaudīsim diskriminējošus likumus, politiku un praksi.

Starp valstīm mums ir jānodrošina, lai jaunattīstības valstis būtu labāk pārstāvētas lēmumu pieņemšanā par globāliem jautājumiem, lai to risinājumi būtu efektīvāki, ticamāki un atbildīgāki.

Valdībām un citām ieinteresētajām pusēm ir iespēja veicināt drošu, regulāru un atbildīgu migrāciju, proti, ar plānotas un labi pārvaldītas politikas palīdzību attiecībā uz miljoniem cilvēku, kuri ir pametuši savas mājas, meklējot labāku dzīvi kara, diskriminācijas, nabadzības, iespēju trūkuma un citu migrācijas faktoru dēļ.

Pirms COVID - 19

DAŽĀS VALSTĪS IENĀKUMU NEVIENLĪDZĪBA SAMAZINĀJĀS

DŽINI (GINI) INDEKSS SAMAZINĀJĀS
38 NO 84 VALSTĪM
(2010.g.-2017.g.)

Džini indekss mēra ienākumu nevienlīdzību un svārstās no 0 līdz 100, kur 0 norāda, ka ienākumi tiek vienlīdzīgi sadalīti starp visiem cilvēkiem.

GLOBĀLĀ LEJUPSLĪDE/RECESIJA VARĒJA IEROBEŽOT ATTĪSTĪBAS PALĪDZĪBU

JAUNATTĪSTĪBAS VALSTĪM

Resursu plūsma, kas paredzēta attīstībai

COVID-19 sekas

PANDĒMIJA VISSMAGĀK SKAR VISNEAIZSARGĀTĀKĀS IEDZĪVOTĀJU GRUPAS

vecāka
gadagājuma
cilvēki

personas ar
indvaliditāti

bērni

sievietes

migranti un
bēgļi

**VALSTU, PAR KURĀM
IR PIEEJAMI DATI, TIEK
REALIZĒTA
VISAPTVEROŠA
MIGRĀCIJAS POLITIKA**

Skaitļi un fakti

- Jaunattīstības valstu dati liecina, ka 20% visnabadzīgāko iedzīvotāju bērniem joprojām ir līdz pat trim reizēm lielāka iespēja nomirt pirms piektās dzimšanas dienas nekā bērniem turīgākajās kvintīļu grupās.
- Sociālā aizsardzība ir ievērojami paplašinājusies visā pasaulē, tomēr personas ar invaliditāti nav pietiekami aizsargātas – šādām personām līdz pat piecām reizēm biežāk nekā vidēji rodas katastrofāli veselības aprūpes izdevumi.
- Neraugoties uz to, ka lielākajā daļā jaunattīstības valstu sieviešu mirstība dzemdībās kopumā ir samazinājusies, sievietēm lauku apvidos joprojām pastāv līdz pat trim reizēm lielāka iespēja, ka dzemdību laikā viņas mirs, nekā sievietēm, kas dzīvo pilsētās.
- Līdz pat 30 procentiem ienākumu nevienlīdzības cēlonis ir nevienlīdzība māsaimniecībās, proti, starp sievietēm un vīriešiem. Sievietes arī biežāk nekā vīrieši dzīvo zem 50% no vidējā ienākumu līmeņa.
- 80% no viena miljarda cilvēku ar invaliditāti dzīvo jaunattīstības valstīs.
- Katrs desmitais bērns ir bērns ar invaliditāti.
- Visā pasaulē tikai 28% cilvēku ar smagu/nopietnu invaliditāti ir pieejami invaliditātes pabalsti, savukārt, valstīs ar zemiem ienākumiem – tie ir pieejami tikai 1% invalīdu.

10. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

10.1. Līdz 2030. gadam pakāpeniski panākt un uzturēt ienākumu pieaugumu 40% iedzīvotājiem, kuri atrodas viszemākajā iedzīvotāju slānī, tādā tempā, kas pārsniedz valsts vidējo rādītāju.

10.2. Līdz 2030. gadam nodrošināt un veicināt visu cilvēku sociālo, ekonomisko un politisko iekļaušanu, neatkarīgi no vecuma, dzimuma, invaliditātes, rases, etniskās piederības, izcelsmes, reliģijas, ekonomiskā vai cita statusa.

10.3. Nodrošināt vienlīdzīgas iespējas visiem, kā arī samazināt nevienlīdzības sekas, proti, izskaužot/atceļot diskriminējošus likumus, politiku un praksi, un veicinot/virzot atbilstošus tiesību aktus, politiku un rīcību šajā jomā.

10.4. Pieņemt politiku, jo īpaši fiskālo (nodokļu) politiku, darba samaksas un sociālās aizsardzības politiku, kas palīdz pakāpeniski panākt lielāku vienlīdzību.

10.5. Uzlabot globālo finanšu tirgu un institūciju regulējumu un uzraudzību, un stiprināt šādu regulējumu īstenošanu.

10.6. Nodrošināt lielāku jaunattīstības valstu pārstāvniecību un balsstiesības lēmumu pieņemšanā pasaules starptautiskajās ekonomikas un finanšu institūcijās, ar mērķi izveidot efektīvākas, uzticamākas, atbildīgākas un likumīgākas institūcijas.

10. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

10.7. Veicināt sakārtotu, drošu, regulāru un atbildīgu migrācijas procesu un cilvēku mobilitāti, tostarp īstenojot plānotu un labi pārvaldītu migrācijas politiku.

10.A Īstenot īpašas un diferencētas attieksmes režīmu attiecībā uz jaunattīstības valstīm, jo īpaši vismazāk attīstītajām valstīm, saskaņā ar Pasaules Tirdzniecības organizācijas nolīgumiem.

10.B Veicināt oficiālo attīstības palīdzību un finanšu plūsmas, proti, ārvalstu tiešos ieguldījumus, tām valstīm, kurās ir vislielākās vajadzības, jo īpaši vismazāk attīstītajām valstīm, Āfrikas valstīm, mazo salu jaunattīstības valstīm un jaunattīstības valstīm, kurām ir tikai sauszemes robežas, saskaņā ar šo valsts plāniem un programmām.

10.C Līdz 2030.gadam samazināt migrantu naudas pārvedumu darījumu izmaksas līdz mazāk nekā 3% un likvidēt naudas pārvedumu koridorus, kuros šīs izmaksas pārsniedz 5%.

Uzzini vairāk

- [United Nations Department of Economic and Social Affairs](#)
- [UNDP](#)
- [UNICEF](#)
- [United Nations Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States \(UNOHRLLS\)](#)

Lai uzzinātu vairāk par mērķi #10 un pārējiem ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, apmeklē:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas programmas "Apvārsnis 2020" saskaņā ar dotācijas līgumu Nr. 824466.